

Historický vývoj ve světě po roce 1945

Po druhé světové válce se mocenské poměry ve světě změnily. **Hlavními hybateli** světové politiky se staly **USA a SSSR**, jejichž ideologické a mocenské soupeření určovalo podobu mezinárodní politiky více než čtyřicet let. Pro tento stav neustálého napětí se vžil označení **studená válka**.

ÚVOD

Po rozpadu východního bloku a Sovětského svazu na začátku 90. let **pominula hrozba globální jaderné války** a velmocí se snaží problémy řešit především hledáním kompromisů. Existuje však řada států (např. KLDK) a skupin (např. al-Káida), se kterými není žádná dohoda možná.

Výrazný podíl Sovětského svazu na porážce nacistického Německa mu získal sympatie v očích evropské veřejnosti, což se projevilo **příklonem k levicovým idejím a stranám**. Netýkalo se to jen zemí, které Sovětský svaz osvobodil, ale také západní Evropy (např. ve Francii a Itálii se komunisté dostali do vlády). I přesto byla **Evropa**

EVROPA 1945–1989

na čtyřicet let **rozdělena železnou oponou**. Země východní, střední a jihovýchodní Evropy se postupně staly součástí východního bloku. V jejich čele stály vlády na dálku řízené moskevským ústředím. Veškerou moc v těchto státech držely komunistické strany ovládající všechny složky veřejného a částečně i soukromého života. Ekonomické potíže a tlak západních zemí na dodržování lidských práv vedly sovětské vedení v 80. letech k reformám, jejichž důsledkem byl **rozpad východního bloku a následně i Sovětského svazu**. Ve většině zemí bývalého východního bloku proběhla **dekomunizace a demokratizace** a země se zapojily do euroatlantických struktur.

V západní části Evropy se uplatnily **liberálnědemokratické režimy** kladoucí důraz na parlamentní demokracii, osobní, politické a náboženské svobody občanů a tržní hospodářství. Na konci 60. let v těchto zemích proběhly nepokoje, jimiž se první poválečná generace vymezovala vůči kapitalismu. Snaha zajistit mír a bezpečnost v poválečné Evropě vedla k **evropské integraci**, která na začátku 90. let vyvrcholila vznikem **Evropské unie**.

Na vzestup komunistické ideologie po druhé světové válce reagovaly USA **politikou zadržování komunismu**. Podílely se na obnově Evropy či vojensky zasáhly proti šíření komunismu v Koreji a Vietnamu.

SVĚT 1945–1989

K nejpalčivějším problémům vnitřní politiky země patřila ve 2. polovině 20. století **rasová segregace**, která byla postupně odstraněna.

V **ostatním mimoevropském světě** došlo po válce k rozpadu koloniálních říší. Řada afrických a asijských zemí vedla boj za nezávislost. Osamostatňování však často provázely boje o moc uvnitř nově vznikajících států nebo se sousedními zeměmi o sporná území. Právě v zemích, které nepatřily ani k jednomu z mocenských bloků (dříve se označovaly jako **tzv. třetí svět**), se nacházela **hlavní ohniska skutečných válek** 2. poloviny 20. století. Řada těchto zemí se dodnes potýká se závažnými hospodářskými a sociálními problémy a politickou nestabilitou a vládnou zde vojenské či polovojenské režimy. **Populační růst** v těchto zemích vedl nejen k prohlubování zmíněných problémů, ale i k **emigraci obyvatel do západních či vyspělejších zemí**.

Rozpad východního bloku přinesl kromě nesporných pozitiv i některé lokální války, ke kterým patřily na začátku 90. let např. **národnostní konflikty v bývalé Jugoslávii**.

SOUČASNOST

Jedinou supervelmocí se načas staly USA, o dosažení své někdejší pozice však znovu usiluje Rusko a výrazně vzrostl vliv Číny. V Evropě pokračuje **rozšiřování Evropské unie a prohlubování integrace**. Jadernou hrozbu vystřídala **hrozba terorismu**, proti kterému velmocí aktivně bojují (např. invaze do Afghánistánu a Iráku). K nejnestabilnějším regionům dnes patří zejména Afrika a Blízký východ.

Studená válka formovala svět dlouhých čtyřicet let. Jednalo se o ideologické a mocenské soupeření USA a Sovětského svazu a jejich bloků ztělesněných vojenskými organizacemi – NATO na jedné straně a Varšavskou smlouvou na straně druhé. Součástí studené války byl souboj supervelmocí ve zbrojení a v dobývání vesmíru. Neústupnost obou zemí, se kterou trvaly na svých stanoviscích, vedla k tomu, že se svět mohl ocitnout v nové válce. Celá situace byla o to hroživější, že obě strany disponovaly jadernými zbraněmi, jejichž použití by znamenalo zničení lidské civilizace. Studenou válku ukončil rozpad východního bloku, rozpuštění Varšavské smlouvy a kolaps Sovětského svazu.

V poválečném období se svět posunul ze stádia **industriálního do postindustriálního** a důraz byl přenesen z průmyslové výroby na rozvoj vědy a technologií. Lidstvo zahájilo dobývání vesmíru, člověk poprvé stanul na Měsíci a kosmické sondy začaly systematicky prozkoumávat sluneční soustavu. K velkému technologickému skoku došlo ve **vývoji telekomunikačních technologií a počítačů**. Pokrok v medicíně výrazně prodloužil průměrnou délku lidského života. Velmi postoupila znalost **genetiky**, která na jedné straně pomáhá s léčením dědičných chorob, na straně druhé však umožňuje např. výrobu biologických zbraní nebo zneužití kmenových buněk.

Napínavý příběh tří členů pyrotechnické jednotky, která v iráckém Bagdádu likviduje nastražené nálože, představila v oscarovém snímku z roku 2008 **Smrt čeká všude** režisérka Kathryn Bigelowová.

Z filmu Smrt čeká všude

1945	skončila druhá světová válka
1945–1975	v zemích tzv. třetího světa proběhla hlavní vlna dekolonizace
1946–1948	Evropa se rozdělila na západní a východní blok
1947–1991	svět žil v neustálém napětí známém jako studená válka
60. léta	v zemích západní Evropy proběhly nepokoje
1989–1991	rozpadl se východní blok a Sovětský svaz
2001	po teroristických útocích následovalo vyhlášení války terorismu
2001	byla zahájena invaze do Afghánistánu
2003	pod vedením USA byla zahájena invaze do Iráku

Berlínská zeď rozdělující Berlín na východní a západní

Spojenci v Afghánistánu